

Alfred
Schaffer

Mens
Dier
Ding

2014
DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

'Je continue comme j'ai commencé, pour la beauté du geste.'
'La beauté, on dit qu'elle est dans l'œil, dans l'œil de celui qui regarde.'

Alors si personne ne regarde plus?

Holy Motors (2012)

EEN ZWARTE MAN GEWAPEND MET EEN SPEER HEEFT GISTERAVOND
TIJDENS HET SPITSUUR VOOR ONTSTELTENIS GEZORGD. BREEDUIT
GING HIJ OP DE SNELWEG LIGGEN. EEN WEG DIE NOTA BENE
DWARS DOOR DE VERBLIJFPLAATS LOOPT VAN DEZE MAN.

Automobilisten hadden moeite de man te ontwijken.
De man die volgens de politie onder invloed verkeerde.
Maar wat heet 'onder invloed'.
Eigenlijk een prima vraag, het is zo'n breed begrip.
Onder invloed oogde hij verward en agressief.
Het had wat voeten in de aarde om de man ten slotte aan te houden.
De politie moest fysiek geweld gebruiken om hem in de boeien te slaan.
Het is haast onvoorstelbaar dat hij nog in leven is dus laat ons bidden.

HARDE FEITEN RONDOM SJAKA DAT WIL ZEGGEN HARDE FEITEN
RONDOM MIJ

Want de feiten, die moeten op tafel.

Naam: Sjaka. S-J-A-K-A. Precies zoals je het uitspreekt.

Eerste feit. Op van alles en nog wat ben ik gebaseerd
niet op de waarheid – *ja menneke, dat zou je wel willen hè*
zei mijn moeder altijd.

Wat een toeval dat ik hier in Afrika geboren ben!

Afrika is groot en droog, soms regent het in Afrika
is Afrika een land, ik dacht het niet.

Wie weet is Afrika het weeskind der wereldeconomieën.

De eerste mens leerde hier huppelen maar

wat weet de 8.512.784.325.236.108.946.347ste mens van Afrika.

Ik ben een projectiescherm, een zwarte krijger

met een donkerbruine huid en doorschijnende ziel.

Op mijn Facebookprofielfoto sta ik afgebeeld als Napoleon
mijn linkervoet rust op het hoofd van een onderdaan.

Ik heb een volk gered en opgevoed.

Mijn vader heette Hij Die Goede Redenen Heeft Voor Wat Hij Doet.

Een man neemt in het bijzijn van zijn vader

nooit het woord behalve als zijn vader hem iets vraagt.

Ik ben niet zo'n familieman, mijn geboorte

was een schande, een uit de hand gelopen potje dijenseks.

‘Kijk, een UFO.’ Mijn eerste zinnetje.
Volgens verhalen ben ik tijdens carnaval verwekt.
Volgens andere verhalen werd ik gemaakt in een rivier.
De beste versie vind ik die van de nachtelijke parkeerplaats
in het hartje van de toendra.

Voor mijn grijze haren gebruik ik Makassarolie ©.
Prima spul, het plakt niet en het vlekt niet.
Volgens bronnen ben ik 1 meter 93, volgens anderen
heb ik een bochel en een spraakgebrek.
Usain Bolt, Jesse Owens: matige renners.
Volgens ooggetuigen knuppelde ik als puber
een luipaard tot pulp.
Volgens anderen werd ik uitgelachen om mijn kleine pik.

Een hele lading waterbuffels is gebruikt
voor het filmen van de slachting van één buffel in *Apocalypse Now*.
Ik ken meer dan honderd benamingen voor ‘waterbuffel’.
Ik ken maar één benaming voor ‘vrouw’.

De korte steekspeer, die komt van mij.
‘Het blad van de assegaai was langer dan dat van de gebruikelijke
speer – 45 centimeter lang en bijna 4 centimeter breed – en werd be-
vestigd aan een korte, stevige schacht. Sjaka noemde deze speer
iklwa, naar het zuigende geluid dat ontstond wanneer hij na een die-
pe stoot uit het lichaam werd teruggetrokken.’ Einde citaat.

Op hoeveel feiten zit ik ondertussen? Een paar dan nog
wat om ons heen bestaat is met de hand gemaakt.
Bergen, slangen en rivieren, al het onbezielde en bezielde.
Alles buiten mijn domein is één denderende woestenij:

moet [x] gedood dan wórdt [x] gedood
want [x] kan nergens heen.
Als ik de gieren hoog boven mijn hoofd zie cirkelen
dan denk ik Kijk eens aan, de vogels van de koning hebben honger!
Ik geef hun dan te eten.

Om mijn verhaal te doen kwam ik per boot uit Afrika
een kleine boot met heel veel mensen.
Een enkeling viel onderweg van boord
dat luchtte op maar nooit erg lang.
Al voeren we op volle zee, het stonk op onze boot
naar kaas en poep en drank
daar heb ik ook mijn lievelingsspeer verloren.

Ik ben de wettige opvolger van De Zwerver, ook wel
Hij Die Problemen Heeft.
Mijn favoriete klederdracht: een T-shirt en een spijkerbroek
op doordeweekse dagen, een tulband en een dierenvel
bij plechtigheden.

Verraad mij en u verraadt mijn volk.
Het leiden van een volk is als het snoeien van een tuin.
Hoe meer er wordt gesnoeid
hoe sterker de boom, hoe voller de struik.

Een leger is een uitgehongerd monster, je moet het blijven voeden.
Mijn volk had geen benul.
Op het slagveld werd wat heen en weer geschreeuwd
en wat gestoeid, een stomme chaos.
Okay, *cut!* riep ik, dit slaat toch nergens op.
Vanaf die dag begon er bloed te vloeien.

Toen alles ongeveer veroverd was deden de dood en ik
op even dagen iene miene mutte.
Huis-aan-huis-reclame weigerde ik categorisch.
Als ik wat water wilde riep ik Zuster, water alstublieft!
Ik las geen kranten meer ik keek alleen nog sport en MTV
ik hield nog wel mijn dagboek bij.

Feit: Martin Scorsese filmde bijna elke scène in zwart-wit
in *Raging Bull* vanwege al dat bloed.
Toch neemt het boksen in de film maar 10 minuten in beslag.

Ik hoor u vragen Maar hoe werkt dat dan in de praktijk.
Met al die beulen al die overuren?
Wel, ze werken snel
a) nek omdraaien; b) schedel inslaan; c) spietsen die handel.
Een hoofd fors op een paal gespietst, kijk
daar heb je nu iets als de beroemde snoet van het orgasme.

Een leider zonder volgelingen is een spook
een spook is als een rusteloze geest.
En hoe dat is de dood de dood de dood is pure televisie
een en al geouwehoer, het script klopt van geen kant
geloof de dood de dood de dood maar niet.

‘Mensen die schuldig waren bevonden aan toverij werden met korte, puntige staken achtereenvolgens net zo lang via de anus gespietst totdat de nek werd bereikt; daarna werden ze stervend in het veld achtergelaten als een prooi voor hyena’s en gieren.’
Einde citaat.

Voor een campagnefilmpje stond ik bijna drie uur
in een bak met ijs, er ging van alles mis, het licht viel uit
er werd gestaakt onder de catering, de regisseur verdronk.
Ik had één zinnetje maar wát voor een.
Terwijl in operettes alle tekst gewoon gezongen wordt!

Het is alsof ik elke dag vijf flessen wijn naar binnen giet
ik drijf als vermicelli in een grote pan met soep.
De soep is lauw met bovenop een laagje vet.

Als ik al visite krijg houd ik mij doof.
‘Moet je opletten – als ie zijn koffie op heeft
begint ie weer over de oorlog.’

Ik twijfel nog over mijn laatste woorden.
Wat is er aan de hand, kinderen van mijn vaderland? (Te slap.)
Doden jullie mij, koning der aarde? (Te vriendelijk.)
Laat mij jullie dienaar zijn! (Is al eens gezegd maar wát een ritme.)
*Zodra ik sterf zal dit land van alle kanten worden ingenomen
door de sluwe blanke man, dan gaan we wat beleven
let op mijn woorden!* (Kan ik denk ik niet onthouden.)

Wat zie ik als ik kijk in de spiegel? Een golvende reflectie
van een reflectie van een reflectie.
Ik noem dit het Droste-effect
u noemt het Symboliek.

Laatste feit.
Ik ben niet dood.
Bewijs dat maar.

JE HEBT BRONNEN EN BRONNEN – WAAR TE BEGINNEN.

Misschien gewoon in de natuur, eerst was er niets
dan water, bossen, zand en gras, een bergreeks
even lang als de Chinese Muur.
Een land tussen twee zeeën ingeklemd.
Het was er warm noch koud
de woestenij ging mank aan stijlfiguren.
Hier werd de eerste mens gevonden, zwart en stomend
en verbijsterd lag hij daar opeens, volslagen meteoriet.
Wie hier ter wereld kwam vond er zijn graf al kant-en-klaar gegraven.
De bodem was profijtelijk, soms vond de mens
een dier dat dood lag in een veld en sprak ermee.
Diezelfde mens sloeg toe
wanneer hij iets te eten zocht, vriendelijk-vijandig.
Wie een slang doodmaakte werd de toekomst ingestuurd.
Daar waar het drassig was en aardedonker, je liep maar
tot je niet meer kón en je was blij als je een droge plek vond
waar je even kon gaan liggen.

Maar bovenal was het een lege boel.
'Leeg' is een gecompliceerd begrip.
'Leeg' is immers niet het tegendeel van 'vol'.

Lange tijd ging het crescendo, we slaan
wat episodes over en zie daar, in vol ornaat
de vader van de held van dit verhaal.

Een half oog op de zwoele dame die parfum aanprijst
op de reclameborden langs de weg en één oog
op zijn nieuwbakken vriendinnetje, toekomstig moeder
en een aanwinst zo te zien, haar blote voeten
op het dashboard en haar geile vormen moeiteloos gepropt
in een goudkleurige bikini van het merk Memento.
Ze knipt haar vingernagels bij, hij rijdt te hard
dat is de overmoed, de jeugdigheid wellicht
de nieuwe tijd, net wat u zegt
dit is zijn vierde bruid maar mondje dicht
ze is verboden bij de wet, de radio staat luid.
Ze kan mooi zingen en uitstekend dansen, hem bedwelmen
in de duisternis maar bovenal zijn ze verwant – daar komt gedonder van.
Een zoon bijvoorbeeld, aangekondigd door een voorvader
vermomd als slang die op een goede dag
hun hut in glijdt, een slang in huis
laat men met rust, je vraagt wat hij wil eten, drinken
praat met hem en wendt interesse voor.

De vingers van de zoon zijn bijna koud
straks volgt zijn hele hand en dan de rest.
We lopen echter op het slot vooruit.
Eerst wordt het buiten dag en nacht en dag
en nacht en weer en weer tot je de Dood kunt zien.
Daar zit hij, nippend van een espresso.
Te wachten aan je keukentafel.

dag(droom) # 12.868

Ik maak een tekening met kleurpotlood.
Een vierkant huis een paar uur rijden van de kust.
Een prachtig dak erop er moeten nog wat mensen bij.
Die niet verdrietig kijken, ook niet blij, tenminste één.
Buiten staat een auto heel hard op de rem
en ook een diepe sloot waarin je kunt verdrinken.
Met moddervissen en een pop erin die rondjes drijft.
En torenhoge bloemen langs de kant.
Loerend als ramptoeristen.
Ik hoor de klap van een portier, geschreeuw, geloei –
dat is de wind, dat is gewoon de wind
dit is mijn tiende poging al
het huis heeft ramen noch een deur terwijl
zo moeilijk kan het toch niet zijn.
Het was een zinderende dag, dat weet ik nog.
Het dak was rood.
Heel imposant.

LANGE TIJD IS SJAKA ENIG KIND.

In alle vroegte wast hij zich in de rivier
terwijl zijn moeder naar hem gluurt, verscholen in een struik.

Hij smeert zijn jonge huid in met een goedje
tegen Boze Geesten en acne.

Een leider met een puistenkop is een fiasco.

Een leider met een piepstem ook.

Die ochtenden in de rivier, terwijl hij nog wat water giet
over zijn rug omdat hij weet dat zijn geliefde
moeder naar hem kijkt.

's Middags is het bal, dan wordt hem (vaste prik)
het leven zuur gemaakt door jongetjes en meisjes uit de buurt.

Voorbeeld 1: hij wordt in zijn gezicht gespuugd.

Voorbeeld 2: ze schoppen hem in zijn maag en werpen hem daarna
als een zak huisvuil in de brandnetels.

Voorbeeld 3: slaan we liever over.

Voorbeeld 4: ze trappen op zijn enkels bij het voetballen.

Voorbeeld 5: ze pissen met zijn allen in zijn mond (die iemand openhoudt).

Voorbeeld 6: ze sleuren hem een stenen hutje binnen
binden hem met kettingen en touwen vast
en laten hem zo uren zitten.

Na weer zo'n dag droomt hij dat hij een veld
vol zwarte pingpongballetjes moet oversteken.

Als hij begint te rennen schieten een voor een
de balletjes als kogels op hem af
een bijtend gif verspreidt zich door zijn lijf
verlamt zijn ledematen.

Terug naar de rivier.
Wanneer het volle maan is zien we hem daar weer.
Waarschijnlijk is hij niet alleen.
Laat zich zakken in de glinsterende inkt
en wast zijn voeten en zijn handen, zijn geslacht
en smeert iets op zijn voorhoofd, overal
op alle zachte schaduwplekken.

Sjaka is misschien een beetje vreemd maar niet onaardig.
Houdt van jagen, vogels en het magische geweld van schaken.
Wanneer een slang hem bijt schroeft hij ongestraft
de kop eraf en zuigt het gif uit arm of been of voet.
Is goed in knikkeren en hoofdrekken.
Als hij aan vechten denkt begint zijn lijf te jeuken.

Zo'n jongen toch, weerloos tegen medicijnen
en dan schieten in een mum van tijd
als nieuwbouwhuizen tal van halfbroers uit de grond.
Vader denkt Verdeel en Heers, verbant zijn eersteling
en zijn onwettige geliefde.
Wat doet dat pijn, *je eigen zoon*
de pijn is onbeschrijfelijk, zelfs voor de roddelbladen.
Ook hier op deze plek slaan we die pijn maar even over –
wie weet een andere keer.
Natuurlijk stuurt zijn vader nu en dan een kaartje
maar wat haalt dat uit.
Sjaka en zijn moeder wonen bovendien
maar negen straten verderop.

Verworpen door je eigen vader
het is voorwaar geen grap.
Kleine buitenechtelijke vogelverschrikker die je d'r bent.
Dood genoeg om eeuwig te leven.
Kijk, daar komt hij aangerend.
Eén en al spier en souplesse.
Met reuzensprongen richting een verzonnen finish.
De menigte op de banken
en daar, zijn moeder, wat kijkt ze bedrukt.

Rennen, Sjaka, ren!

dag(droom) # 12.365

Heimelijk schuif ik de etensbak bij me vandaan
er is veel voedsel blijven liggen.
Al die touwen kabels snoeren kettingen
en óf dit liefde is, iets waar ik dringend om verlegen zat
ik was nu oud genoeg.
Volgde als het ware dwaas mijn eigen staart
tot ik er draaierig bij liggen moest.
Ik heb me aan- en uitgekleed ik kwispel en ik hijg
als na een flinke beurt, sla een mug dood op mijn wang
ik hoor de eerste merels al – zorgwekkend zacht
wat staat die televisie zacht, ik richt me heel voorzichtig op
en wil iets roepen maar roep niets.
Alsof ik kind aan huis was hier.
Gedoogd, getemd, aan dit donker door en door gewend
en overal cadeaupapier
wat had ik niet voor moois gehad.

Ik lig niet fijn ik ruik naar schoonmaakspul.
Mijn tanden week als nat karton, mijn huid van porselein.
Tik je ertegen hoor je 'tik'.
Mijn tong klakt water water alsjeblieft
maar klakken is geen praten.
Wist ik maar meer dan ik nu weet.
Waarop ik wachtte, op visite of, of iets anders.
Zodat ik lekker kon gaan slapen, niet zou spoken.
Rustig aan de wandel, als in een dagje naar het strand
alleen de zee was weg, ik staarde een afgrijselijke diepte in
een rottende, onmetelijke bodem –
dus schreeuwde ik om hulp
alsof ik door een horde ikken stil als steen
geschaduwd werd.
Wat ook zo was.
Ik ik ik ik werd er getoeterd in mijn oren.
Door geen ziel te horen.
Toen sprak ik nog een vreemde taal
geen hemelse en geen natuurlijke.

SJAKA'S LIEVELINGSLIEDJES.

'Eye of the Tiger' en 'I Was Made For Loving You'.

Soms sms't hij TOEKOMST naar 3040.

De *Dark Knight*-poster in zijn kamer is met gele bloemetjes versierd
de superheld lurkt aan een kromme ballpointpeuk.

Onderaan met zwarte viltstiftletters staat:

'Tell your men they work for me now. This is my city.'

Sjaka droomt de nacht voordat hij met zijn moeder
een bezoek brengt aan de dierentuin
dat hij behoedzaam sluipt door iets dat op een woonwijk lijkt
die nog moet afgebouwd – plastic pijpen en betonnen platen
heel veel zand en stalen buizen, pallets, losse stenen
de contouren van een rijtjeshuis.

Hier ergens houdt een leeuw zich schuil –
de hele buurt schijnt in de broek van angst.

Wat hij niet dúrft, zo'n jonge vent en dan zo onbevreesd.

Sjaka's burens schamen zich kapot.

Hij schiet een bouwval binnen en begint onaangenaam te brullen.

Het beest, bang dat hij omsingeld is door zeker
honderd krijgers, trekt zich achterwaarts terug in een vertrek
dat over een paar maanden dienst zal doen als badkamer.

Maakt zich klein en kleiner dan een muis, zo klein
dat Sjaka hem met één voet kan vertrappen.

Wat ons doet denken aan Franz Kafka's 'Kleine Fabel'.

Sjaka eet alleen geen muizen, ook geen leeuwen.

Later wordt hij op een schild
door vrouwen rondgedragen door het dorp
en zo ontwaakt hij elke ochtend in een wereld
die hij stuurs van ondertiteling voorziet.
Al die blikken langs de kant.

Ik huppel door de straat van links naar rechts en weer terug.
De muziek staat lekker hard
en niet alleen maar in mijn hoofd.
Mijn schaduw is een heel dun streepje, flinterdun
mijn rugtas heeft dezelfde vorm dezelfde kleur
dezelfde stippen als een platgeslagen lieveheersbeestje.
Het barst hier van de huizen, auto's, vuilnisbakken
alles brandbaar alles schots en scheef.
Het heeft gewaaid, verschrikkelijk, maar overal is hemels licht
dat als een warme saus is uitgegoten over gevels, tuinen, daken.
Dit is de romantiek van lang geleden.
Toen de mensheid nog niet stonk
maar doodgeknuffeld werd door goden en godinnen.
Een aasgier cirkelt machtig boven alle dingen –
vreemd, die vogels zag je vroeger nooit boven bewoond gebied.
Van top tot teen bevroren oogjes dicht
en dromend als het ware met de lampen aan
raap ik een dikke tak op van de grond. Man
wat gaat dat traag
wat een ravage ook.

DE BRUISTABLET.

Sjaka's hoogstpersoonlijke madeleine.

Bij hoofdpijn driemaal daags.

Na vier dagen nog geen resultaat dan naar de huisarts.

Sjaka heeft geen hoge dunk van huisartsen.

Te veel boeken gelezen te weinig kennis.

Dus nóg een bruistablet.

En daar plonst een tablet ter grootte van een putdeksel
in de rivier waar Sjaka aan het zwemmen is.

Volgens de verhalen schiet uit al dat wilde kolken en kabaal
een slang omhoog, nog hoger dan een hijskraan.

Met de oren van de haas.

Vooraf die oren maken deze anekdote buitensporig.

Maar nemen we dit beeld eens serieus.

De slang die zich bevallig krult uit de rivier die bruist
en spuit alsof een oudtestamentische migraine moet bestreden.

Moeder die zich schuilkoudt op haar dagelijkse plek
gelooft haar ogen niet.

Die blakende vitale naakte jongeman

die zij haar zoon mag noemen, net uit de verpakking
en dat logge oerdier dat massieve schaduwbeelden werpt

over de ochtend, Sjaka tot een legopoppetje reduceert.

Ze verroert zich geen millimeter.

Scherp en snel zien Sjaka en de slang elkaar in de ogen.

Een soort *speeddating* avant la lettre.